כפר עולמי · יחידה 2: גלובליזציה מעצימה שינויים · חוברת קטנה

טכנולוגיה מקרבת: מכולה, כבל וסמארטפון

חוברת תלמיד · **ז׳ רגיל**

קופסת פלדה, כבל בים וטלפון בכיס – ככה העולם התקצר.

שם:	כיתה:	תאריך:

מה בחוברת?

1. מושגי מפתח
2. קוראים: העולם שהתקצר
3. חלק א׳ – מתרגלים מושגים
4. חלק ב׳ – בודקים הבנה
5. חלק ג׳ – חושבים כמו גאוגרפים
6. כרטיס יציאה ✂

משחקים לשיעור הזה (חידון מהיר, איש תלוי, טריוויה ועוד) באתר: https://geo-z-chovrot-tiny.sites.tab.bot/

יצרה: רוית ראש בן ישי

מושגי מפתח

קראו את המושגים. נשתמש בהם בכל החוברת.

גורם נייח

תשתית תחבורה שנשארת במקום, כמו כביש, מסילה, נמל או שדה תעופה.

לדוגמה: מסילת רכבת או נמל

מהפכה טכנולוגית

שרשרת של המצאות חדשות ששינו במהירות את התחבורה, התקשורת, התעשייה והרפואה.

לדוגמה: מטוסים, מחשבים וטלפונים חכמים

נגישות

מידת הקלות להגיע ממקום למקום, לפי התשתיות, כלי התחבורה, הזמן והעלות.

לדוגמה: תחנת רכבת ליד הבית משפרת נגישות

גורם נייד

כלי התחבורה שנע על התשתיות, כמו משאית, רכבת, אונייה ומטוס.

לדוגמה: אוניית משא או משאית

תחבורה משולבת

מערכת שבה סחורה עוברת בין כמה סוגי תחבורה – אונייה, רכבת ומשאית – ברצף אחד.

לדוגמה: מכולה שעוברת מאונייה ישר לרכבת

מכולה

קופסת פלדה בגודל אחיד שמעבירים במנוף בין משאית, אונייה ורכבת בלי לפרוק את תוכנה.

לדוגמה: קופסאות צבעוניות שנערמות על אוניית משא

דחיסת זמן-מרחב

התחושה שמקומות התקרבו, כי הזמן הדרוש כדי להגיע או להעביר מידע ביניהם התקצר מאוד.

לדוגמה: הודעה לחו״ל מגיעה בשנייה

תקשורת המונים

אמצעים שמפיצים מידע לקהל גדול בבת אחת, כמו עיתונות, רדיו וטלוויזיה.

לדוגמה: מהדורת חדשות בטלוויזיה

קוראים

העולם שהתקצר

בעשורים האחרונים התרחשה מהפכה טכנולוגית: המצאות חדשות שינו את התחבורה, התקשורת, הרפואה והתעשייה. בזכותן אנשים, סחורות ומידע עוברים מהר יותר, בזול יותר ובקלות רבה יותר – וזה אחד הגורמים החשובים שאפשרו את הגלובליזציה.

בתחבורה מבחינים בשני רכיבים. גורם נייח הוא תשתית שנשארת במקום: כביש, מסילה, נמל או שדה תעופה. גורם נייד הוא כלי התחבורה: משאית, רכבת, אונייה ומטוס. כשהתשתיות משתפרות והכלים מהירים וגדולים יותר, משתפרת הנגישות – הקלות להגיע ממקום למקום.

המצאה פשוטה במיוחד שינתה את הסחר העולמי: מכולת הפלדה. בעבר הועמס כל שק ביד, והטעינה נמשכה ימים. מכולה בגודל אחיד עוברת במנוף מהמשאית לאונייה ומהאונייה לרכבת בלי לפרוק את תוכנה. כך נוצרה תחבורה משולבת, וכיום רוב הסחר העולמי בסחורות, לפי הנפח, עובר בים.

גם התקשורת השתנתה: מתקשורת המונים – עיתונות, רדיו וטלוויזיה – לאינטרנט ולטלפון הסלולרי, שבהם כל אחד גם מקבל מידע וגם שולח אותו. כשזמן הנסיעה וזמן העברת המידע מתקצרים, נדמה שהמקומות התקרבו. גאוגרפים קוראים לזה ״דחיסת זמן-מרחב״.

חלק א' – מתרגלים מושגים

בחלק הזה נחבר כל מושג להגדרה שלו, ונזהה דוגמאות מהחיים.

1. התאימו: כתבו בריבוע את האות של ההגדרה המתאימה.

1. מהפכה טכנולוגית		**א.** קופסת פלדה בגודל אחיד שמעבירים במנוף בין משאית, אונייה ורכבת בלי לפרוק את תוכנה.
2. גורם נייח		**ב.** מערכת שבה סחורה עוברת בין כמה סוגי תחבורה – אונייה, רכבת ומשאית – ברצף אחד.
3. גורם נייד		**ג.** מידת הקלות להגיע ממקום למקום, לפי התשתיות, כלי התחבורה, הזמן והעלות.
4. נגישות		**ד.** שרשרת של המצאות חדשות ששינו במהירות את התחבורה, התקשורת, התעשייה והרפואה.
5. מכולה		**ה.** כלי התחבורה שנע על התשתיות, כמו משאית, רכבת, אונייה ומטוס.
6. תחבורה משולבת		**ו.** תשתית תחבורה שנשארת במקום, כמו כביש, מסילה, נמל או שדה תעופה.

2. השלימו: לאיזה מושג מתאימה כל דוגמה?

מחסן מילים: דחיסת זמן-מרחב תקשורת המונים מכולה תחבורה משולבת

1. הודעה לחו"ל מגיעה בשנייה – זו דוגמה ל־_____
2. מהדורת חדשות בטלוויזיה – זו דוגמה ל־_____
3. מכולה שעוברת מאונייה ישר לרכבת – זו דוגמה ל־_____
4. קופסאות צבעוניות שנערמות על אוניית משא – זו דוגמה ל־_____

חלק ב' – בודקים הבנה

חזרו לקטע הקריאה. הקיפו את התשובה הנכונה, וסמנו נכון או לא נכון.

1 מה ההבדל בין גורם נייח לגורם נייד?

- ◯ א. נייח זה כלי רכב ונייד זה כביש
- ◯ ב. אין הבדל
- ◯ ג. נייח זו תשתית שלא זזה, ונייד זה כלי התחבורה שנע עליה
- ◯ ד. נייח קיים רק בים

2 מדוע המכולה הוזילה את הסחר העולמי?

- ◯ א. כי היא עשויה מנייר
- ◯ ב. כי היא קטנה מאוד
- ◯ ג. כי צריך יותר פועלים
- ◯ ד. כי מעבירים אותה במנוף בלי לפרוק את תוכנה

3 מהי תחבורה משולבת?

- ◯ א. סחורה שעוברת ברצף בין אונייה, רכבת ומשאית
- ◯ ב. נסיעה ברכב פרטי בלבד
- ◯ ג. טיסה ישירה
- ◯ ד. אוטובוס עם הרבה נוסעים

4 במה האינטרנט שונה מתקשורת ההמונים הישנה?

- ◯ א. הוא איטי יותר
- ◯ ב. בו כל אחד גם מקבל וגם שולח מידע
- ◯ ג. הוא עובד רק ביום
- ◯ ד. אין בו חדשות

5 מה פירוש "דחיסת זמן-מרחב"?

- ◯ א. המקומות זזו זה לעבר זה
- ◯ ב. המרחק בזמן התקצר אף שהמרחק בקילומטרים נשאר
- ◯ ג. הזמן נעצר
- ◯ ד. השעונים זזו

נכון או לא נכון? אם לא נכון – תקנו בשורה.

1 שדה תעופה הוא גורם נייח.	נכון	לא נכון
2 לפני המכולה טעינת אונייה נמשכה דקות ספורות.	נכון	לא נכון
3 רוב הסחר העולמי בסחורות, לפי נפח, עובר בים.	נכון	לא נכון
4 נגישות תלויה רק במרחק בקילומטרים.	נכון	לא נכון

חלק ג׳ – חושבים כמו גאוגרפים

כאן אין תשובה אחת נכונה. כתבו במשפטים מלאים והסבירו את דעתכם.

1 תארו את המסע של מכולה מהמפעל עד החנות, וסמנו בכל שלב גורם נייח וגורם נייד.

2 הסבירו בעזרת דוגמה מה זה "דחיסת זמן-מרחב".

3 מה השתפר יותר בחיים שלכם – התחבורה או התקשורת? נמקו.

התחילו כך: לדעתי... כי...

כרטיס יציאה – טכנולוגיה מקרבת: מכולה, כבל וסמארטפון

גזרו לאורך הקו המקווקו ומסרו למורה. שם: _____

1 גורם נייח וגורם נייד שראיתי היום: ...

2 המכולה שינתה את הסחר כי...

3 דחיסת זמן-מרחב במשפט אחד: ...

איך הבנתי? ◯ הבנתי היטב ◯ הבנתי חלקית ◯ אני צריכים/ות עזרה